

תשע"ו - WhatsApp - Mikeitz

(1) האם הבריאה ע"י רצונו וחפצו יתברך או דיבורו - כתיב 'כל אשר חפץ ה' עשה', וע"פ פנימיות הדברים הכוונה היא, שהקב"ה בורא הכל ע"י חפצו ורצונו בלבד, שמיד שעולה ברצונו לברוא דבר מסוים, מן הרצון עצמו נעשה הדבר מיד, לעומת מעשה אדם שלא נעשה מרצונו כלום, כי אם ע"י מעשי ידיו דוקא.

אך, במקום אחר כתיב 'בדבר ה' שמים נעשו', שהבריאה היא ע"י דיבורו יתברך, כמאמר רז"ל 'בעשרה מאמרות נברא העולם', הלא הבריאה היא ע"י דיבור דוקא ולא רצון! אלא הביאור הוא: כל נברא כלול משני דברים הנקראים 'חומר' ו'צורה'. 'חומר', היינו עצם חומר הגשמי שממנו הוא עשוי, ו'צורה' - ציור הדבר ותמונתו (שיעור ארכו ורחבו וכדומה). והנה, חומר הנברא נתהווה ע"י דבר ה' - 'עשרה מאמרות', ואילו צורת הנברא לא נתפרשה בעשרה מאמרות, והיא נבראה ע"י רצונו מבלי שתתפרש בדיבור ה'.

וטעם הדבר: ענין הדיבור הוא גילוי אל הזולת (בניגוד למחשבה ורצון שהם בתוך פנימיות האדם), וכך גם למעלה דיבורו יתברך, הוא התפשטות אורו והמשכתו למטה עד שנותן מקום למציאות וישות הנבראים. ומזה נעשה עצם 'חומר' וישות הנברא. כי הרצון הוא מיוחד עם נפש האדם ולגביו אין נתינת מקום למציאות נפרדת כלל, ולכן מרצונו לא היה נברא מציאות המרגישה את עצמה כדבר נפרד בפני עצמו. ולכך, 'צורת' הנברא באה ע"י רצונו יתברך.
(ע"פ תו"א מקץ ד"ה ת"ר נר חנוכה משמאל)

(2) ~ פירוש הפנימי בפסוק 'כי הוא צוה ונבראו', וביאור גדרה של מדת המלכות ~ כתיב (תהלים קמח, ה) 'כי הוא צוה ונבראו', ואחד הפירושים בכך ע"פ חסידות הוא: נאמר 'צוה' דייקא (ולא 'כי הוא אמר ונבראו'), שכן לשון ציווי בא להורות על דיבור של מלך (שמצווה על ידי דיבורו), כי ענין הציווי יתכן רק במי שמתנשא ויש לו שליטה וממשלה (קונטרס עץ החיים פ"א), ואם כן, בפסוק זה מודגש אשר דיבורו יתברך שממנו נבראו כל הנבראים (כמאמר רז"ל 'בעשרה מאמרות נברא העולם'), הוא ה'דיבור' של מדת המלכות. והרי מלכות ענינה דיבור, כלשון התיקוני זהר 'מלכות - פה'. וקשר זה בין מלכות וכח הדיבור הוא גם מצד תכונתם: שניהם הם בשביל הזולת. כי כל גדר המלכות הוא רק כשיש מציאות של עם שעליו שולט המלך; וכן כל ענין הדיבור הוא בשביל הזולת, בניגוד למחשבה שהיא לעצמו ואינה נעשית נפרדת מעצמיות האדם, הרי הדיבור נעשה נפרד לפי שהוא בשביל הזולת. והטעם שהתהוות העולמות היא ע"י מדת המלכות, כי עצם גדר המלכות מחייב שתהיה מציאות של עם שעליו הוא מולך, דאדם הנמצא לבדו במדבר שמם לא יכול להיות מלך, שאין שום אדם שם שעליו יוכל להתנשא ולשלוט עליו. כלומר, מדת המלכות היא הקשר של האדם עם הזולת. וכך למעלה, רצון ה' להיות 'מלך', הוא שיוצר מציאות של נבראים שעליהם הוא מושל ושולט.

(ע"פ תו"א פ' מקץ ד"ה ת"ר נר חנוכה משמאל)

(3) - עומק הטעם שבריאת העולמות היא על ידי מדת המלכות דוקא - כתיב 'מלכותך מלכות כל עולמים', והפירוש ע"פ חסידות הוא, שכל העולמות כולם מקבלים את שפע חיותם רק ממדת המלכות בלבד.

והנה, עומק הטעם בכך שבריאת העולמות היא ע"י מדת המלכות דוקא (ראה בארוכה ד"ה ביום השמיני עצרת תש"ח) - דלכאורה, מדוע אינה ע"י מדת חסדו של הקב"ה, היינו שמצד חסדו וטובו יתברך בורא עולמות ומשפיע להם קיום וחיות? אך הביאור: יש הבדל יסודי ומהותי בין השפעה מצד מדת החסד להשפעה שמצד מדת המלכות. השפעה מצד חסד היא באופן של 'קירוב', שהמשפיע מתעניין בטובת המקבל ומתבונן בצרכיו, עד שהעני מרגיש את ה'קירוב' של העשיר אליו. מה שאין כן כל מהותה של מלכות היא רוממות והתנשאות, וגם כשעוסק בהנהגת המדינה (בעשיית חוקים וכדומה), הרי הוא סגור בהיכלו ואין לו מגע ומשא עם ההמון, ודוקא באופן כזה יכול לשלוט עליהם, כי אם היה מתקרב ביותר אליהם, יחסר בהתנשאותו כמלך.

נמצא, שהמלך עצמו נשאר מרומם ומובדל, ורק 'שמו' מתפשט על כל המדינה, שנקרא שמו על מדינתו ועמו, שהם ברשות המלך ושייכים אליו.

וזוהו שהתהוות היא ממדת המלכות דוקא, כי הקב"ה עצמו הוא אין סוף, ובמילא אי אפשר שתתהווה מציאות 'יש' אם השפעת החיות מאתו היא בצורה של 'קירוב' (חסד), אלא דוקא ע"י שנשאר מרומם ומובדל מהרגשת הנבראים, יכולים להבראות מציאות 'יש' ודבר נפרד.

(ע"פ תו"א מקץ ד"ה ת"ר נר חנוכה משמאל)

4- המצוות הגשמיות הן 'סימנים' להאור העליון הנמשך על ידן - על הפסוק (ירמי' לא, כ) 'הציבי לך ציונים', אמרו רז"ל (ספרי קעב יא, ז): 'אלו המצוות שישראל מצויינים בהם', ומכך מוכח שהמצוות נקראות 'ציונים' שהוא מלשון 'סימן'.

והטעם הפנימי לכך: היות שהמצוות מעשיות שאנו מקיימים למטה בעולם הזה, שהן פעולות גשמיות בדברים גשמיים, הן 'ציון' וסימן להמצוות כפי שהן למעלה אצלו יתברך, ששם הן רק אורות רוחניים עליונים (כידוע ש'רמ"ח מצוות עשה הן רמ"ח אברין דמלכא', כמו אברי הגוף שהם 'כלים' להתלבשות וגילוי הנפש, כך המצוות הן כלים לגילוי אורות אלקיים עליונים). היינו, שמעשה המצוה שאנו עושים למטה הוא סימן, רושם ורמז להאורות הרוחניים העליונים הנמשכים על ידי מעשה המצוה שלנו.

כמו, לדוגמא, במצוות טלית וציצית, שבגד הטלית הוא דבר המקיף כל גוף האדם, וזהו סימן להאור העליון הנמשך ע"י מצוה זו, שהוא אור מקיף עליון, שהוא אור בלי גבול שלמעלה מהתלבשות פנימית בכלי המקבלים. וכן הציצית הגשמיות, שהן חוטים דקים מאד, רומזות להאור הפנימי הנמשך על ידן, היינו אור מצומצם ו'דק' שבא בהתלבשות פנימית ובהתגלות בכל דבר. וכן בכל המצוות, שמעשה המצוה רומז לסוג האור הרוחני הנמשך על ידו.

(ע"פ תו"א מקץ ד"ה ת"ר נר חנוכה משמאל)

5- החילוק בין אהבה כאש ואהבה כמים - התפעלות ועלייה, קרירות וירידה - ידוע, שישנם סוגים שונים של אהבת ה', ובכללות הם 'אהבה כאש' ו'אהבה כמים'. והחילוק ביניהם: אהבה כאש טבעה דומה לתכונת האש, שהיא בחמימות גדולה ומעצם טבעה עולה מלמטה למעלה. וכך גם אהבה זו, היא כשהאדם מתבונן בגדולת ה' ומכיר בגודל ריחוקו מעצמותו יתברך, שמזה נולד צמאון עצום לצאת מהגבלת העולם ולהכלל בהקב"ה עצמו.

הנה, אהבה זו היא בהתלהבות והתפעלות גדולה, שמרגיש מאד את הצמאון והתשוקה שבזה. וכן, ענינה הוא בדוגמת האש העולה למעלה, שבה האדם נמצא בתנועת 'רצוא' ועלייה מלמטה למעלה.

ואילו 'אהבה כמים' דומה לטבע ותכונת המים, שהם קרים וכן יורדים מלמעלה למטה. כך אהבה זו היא כשהאדם מרגיש 'קרוב' לה' ובדיקות עמו, שלכן האדם רוצה להישאר בקירוב זה ולא להיפרד ממנו. וזהו כאהבת ה' לבן לאביו כשנמצאים ביחד, שמתענג מחמת הקירוב שלו אל אביו ואינו רוצה להיפרד ממנו.

והנה, תנועת אהבה זו היא בבחינת 'שוב', היינו שרוצה להישאר למטה לקיים תורה ומצוות כדי להישאר בקירוב ובדיקות זו (ולא לצאת מהעולם כנ"ל באהבה כאש). וזהו כטבע המים היורדים למטה.

וכן היות שבאהבה זו האדם מרגיש דבוק באלקות, היא בבחינת קרירות והתיישבות וללא כל ההתלהבות וההתפעלות שבאהבה כאש, כי כבר השיג את מבוקשו ואינו צמא ומשתוקק לאיזה דבר.

(ע"פ תו"א מקץ ד"ה ויהי מקץ שנתיים)

6- תוכן הפנימי בשריפת חלב הקרבנות ומשמעותה בעבודת השם של האדם - ביאור התוכן הפנימי של הקרבת הקרבנות על גבי המזבח: עיקר ענין הקרבן הוא החלב והדם (ככתוב (יחזקאל מד, טו) 'להקריב לי חלב ודם'). והמשמעות הרוחנית בכך כפי שבא לידי ביטוי בעבודת האדם לקונו:

חלב רומז לתענוג (שכן התענוג מעדן את הבשר ונעשה שמן ובעל ריבוי חלב (ראה לקו"ת שה"ש יב, ב); וחלב בהמה הוא תענוג הנפש הבהמית בתענוגים גשמיים, ועל האדם להפוך אותו לקדושה, דוגמת הקרבן הגשמי, שחלב הבהמה נשרף באש המזבח. היינו, שתמורת התענוג בעיני עולם הזה, יתלהב לבו בצמאון לדבקה בו יתברך, עד שכל תענוגו הוא באלקות.

וזהו ענין הנאמר בקרבנות 'אשה ריח ניחוח לה', שלפי פנימיות הדברים מוסב על האדם, שכל העונג ו'נחת רוח' שלו הם רק באלקות ("לה").

והנה, אמרו רז"ל 'תפלה כנגד תמידין תקנה', שכעת שחרב בית המקדש התפלה היא במקום הקרבנות ('תמידין'), כי זהו תוכנה הפנימי של עבודת התפלה - שהאדם צריך להלהיב את נפשו ב'אש שלמעלה', שהתלהבות לבו ונפשו הבהמית צריכה להכלל בקדושה נשמתו האקלית, עד שירגיש בלבו עונג מהתקרבותו לאלקות, להתענג על הוי'.

(ע"פ תו"א מקץ ד"ה ת"ר נר חנוכה משמאל)